



**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Qvæstio I. De poßibilitate ac existentia visionis Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

omnia: negationem, quæ omnia de Deo negat: superlationem quæ Deum exigit supra omnia: Ignorantiam, quæ Deum videt in caligine, & non nisi nesciendo nouit. Vide omnino Petauium l. i.



DISPUTATIO II.

De cognitione intuitiua essentia, ac perfectionis diuina. q. 12.

Videre Deum, est participare Dei vitam.



COGNITIONE obscura, & Aenigmatica quam habent viatores de Deo, intra nebulam, & caliginem, transeo ad visionem illam clarissimam, & faciem, ad faciem, quæ beatorum hæreditas est. *Gloria Dei viuens homo* (inquit Irenæus l. 4. c. 3.) *vita autem hominis visio Dei.* Subsistentia enim vitæ participatione Dei euenit, Dei autem participatio, est videre Deum; quæcunque verò hætenus dixi, ostendere aliquatenus possunt quanta & quam stupenda sit magnitudo Dei, nunc quæ dicere aggredimur manifestè demonstrant quàm sit mirabilis eius pulchritudo, quæ defixos beatos tenet aspectu & amore sui, de hac ergo visione ut dicam distinctè quatuor video esse capita ad quæ omnia reuocentur. Primum sit possibilitas eius, & existentia. Secundum principia effectiua. Tertium causa formalis extrinseca, obiectum scilicet tum primum tum secundarium. Quartum causa formalis intrinseca quidditas nimirum, & proprietates.

Partitio disputationis.

QVÆSTIO I.

De possibilitate ac existentia visionis Dei.

Art. 1. 3. 4.

POSSIBILIS erit cognitio hæc immediata, clara, propria, si possit intellectus creatus cognoscere Deum in se ipso, facie ad faciem, & sicuti est, ubi duplex est controuersia. Prima vtrum naturaliter id intellectui alicui sit possibile. Secunda vtrum id sit possibile supernaturaliter.

SECTIO I.

De possibilitate visionis Dei per vim naturalem.

Artic. 4.

POSSE Deum videre naturaliter, est posse producere ac recipere visionem illam tanquam sibi debitam, & proportionatam sine concursu, aut auxilio indebito. Difficultas igitur est vtrum intellectus aliquis creatus aut etiam creabilis sufficientes habere possit vires, ad videndum eo modo Deum sine vlla eleuatione, in qua sanè celeberrima, & difficillima controuersia, video longè facilius esse aliena reicere quàm statuere certè quid dici debeat; quod tamen ut in re obscurissima præstem clarissimè proponendus in primis est.

§. I.

Status difficultatis, & multiplex ratio dubitandi.

Quid sit cognitio intuitiua.

CERTUM itaque primò est visionem intuitiuam essentialiter differre à cognitione quæ dicitur abstractiua, est autem difficile statuere in quo positum sit essentielle illud discrimen; primò enim non in eo differunt, quod cognitio abstractiua, non omnes attingat formalitates quæ sunt in obiecto, sed præscindat & abstrahat vnam ab alia. Intuitiua verò

nulla vtatur abstractione, sed hoc esse falsum ostenditur quæst. 3. Deinde non videntur etiam rectè assignare discrimen istud, alij, quod cognitio intuitiua feratur in rem ipsam, ut actu hic & nunc præsentem & existentem. Hoc enim est difficile, quia possibilia cognoscuntur à Deo intuitiue, & si destrueretur existentia obiecti præsentis, relictâ in oculo eius specie, ac visione, non est dubium quin visio manens esset intuitiua, cum eadem esset, ac prius, alioqui discrimen harum cognitionum esset tantum denominatio extrinseca. Tertio neque rem omnino explicare videtur sententia communis, visionem intuitiuam esse illam quâ obiectum cognoscitur per speciem propriam immediatè illud representantem; abstractiuam, quâ cognoscitur per speciem quæ immediatè representat alterum. Hoc (inquam) videtur difficile, quia potest Deus sine specie propria producere visionem intuitiuam, & sine specie aliena producere abstractiuam. Neque satis est dicere quod Deus suppleat tunc concursum speciei propriæ; nam quaeritur in quo differat concursus iste speciei propriæ, à concursu speciei alienæ. Hoc enim est discrimen visionis, & cognitionis abstractiue quod inuestigamus. Deinde beati ut dicitur postea creaturas intuitiue in Deo vident, sine specie propria, & Deus se ipsum intuitiue videt in creaturis: idèquæ satis etiam non est dicere quod cognitio intuitiua obiectum cognoscat in se, abstractiua verò in alio.

Certum igitur secundò est verum discrimen ytriusque huius cognitionis esse, quod intuitiua, ita cognoscat obiectum ut est in se ut non cognoscat illud instar alterius, siue prout est alteri simile: abstractiua verò, ita cognoscat illud in alio, ut cognoscat instar alterius, id est prout simile alteri, & veluti proprietatibus eius indutum; hoc enim conuenit, ut patet, cognitioni cuiuslibet abstractiue, nam per eam apprehenditur Deus ad modum *senis*, & Angelus ad modum *iuuenis alati*. Vnde cognitionem hanc vocat Apostolus per speculum, & Aenigma, quia fit per medium imperfectissimum ad cuius similitudinem concipitur Deus; omnibus autem cognitionibus intuitiuis commune est, ut obiectum non apprehendant instar alterius, siue ad modum alterius, ut patet in omni cognitione quâ percipimus obiecta simul cum sensu; nam ea cognoscimus ut sunt in se ipsis, & ut ita dicam ad modum sui, non ad modum alterius: sic visio Dei, attingit Deum ut est in se non autem ad modum, & instar rerum creaturarum, hoc enim vocat Apostolus facie ad faciem, id est sine medio vlllo interposito, cuius instar cognoscatur Deus, sed sicut cogniti à Deo sumus, & sicut ego cognosco hominem, inter cuius faciem, & meam nihil omnino interpositum est, & hoc sine dubio significat vulgaris sententia, quæ cognitionem intuitiuam vocat eam quæ obiectum attingit per species proprias, id est instar sui non instar alterius: abstractiuam quæ fit per species alienas, id est ad modum alterius.

Superesset hic addere quid sit posse facere aliquid naturaliter, quid posse facere obediencialiter siue supernaturaliter, breuiter dico fieri naturaliter posse illud quod ita est proportionatum ut fieri possit sine concursu indebito, & auxilio improporcionado: illud autem fieri non potest nisi obediencialiter, quod est ita improporcionado ut fieri non possit sine concursu & auxilio indebito, ut patet ex his quæ de potentia obedienciali dicta sunt suo loco. Sensus ergo quæstionis est, vtrum cognitio illa Dei ut est in se, & ad modum sui, non autem instar alterius ita sit subtilis, & eleuata ut nullus fieri possit à Deo intellectus, qui elicere vitaliter illam possit nisi eleuatus per concursum indebitum.

Verum discrimen cognitionis intuitiue ab abstractiua.

Quid sit fieri naturaliter aut supernaturaliter.

Ratio

Prima ratio dubitandi.

Ratio dubitandi primo negatiua est, quia nullo argumento vel extrinseco, vel intrinseco probatur implicantia creaturæ quæ Deum videat sine concursu, & auxilio indebito: nihil assertur ex autoritate quod non explicetur facillimè: nihil ex ratione quod non soluatur euidenter, vel etiam quo non probetur Deum etiam obedientialiter videri non posse.

Secunda ratio dubitandi.

Secundò argumentatur Durandus in 4. dist. 49. q. 2. omnis potentia cognoscitiua potest naturaliter attingere obiectum quodlibet contentum sub ratione formali obiecti sui connaturalis; sed Deus propterea clarè visibilis continetur sub ratione formali adæquata intellectus: ergo potest naturaliter illum videre, minor est certa, quia si Deus non contineretur sub ratione formali obiecti intellectus, ne supernaturaliter quidem attingi posset ab intellectu, imò obiectum adæquatum eius est ens ut sic: ergo nulum excludit ens, maior ergo probatur, intellectus potest attingere naturaliter totum illud cum quo habet proportionem connaturalem, sed habet proportionem cum omni eo quod continetur sub ratione formali obiecti sui, nam obiectum illud formale non est aliud quam proportio talis obiecti cum potentia, ergo. &c. Confirmatur quia potest Angelus cognoscere naturaliter totum illud cuius superat naturaliter perfectionem, sed superat naturaliter totam perfectionem visionis beatæ, ergo naturaliter potest illam videre: ergo illa non est supernaturalis.

Tertia ratio dubitandi ratio ex Molina.

Tertiò argumentatur Molina difficillimè: potest intellectus aliquis creari à Deo qui contineat in se totam perfectionem cōiuncti ex intellectu S. Petri & lumine gloriæ, ille intellectus videret Deum connaturaliter æquè ac nunc connaturaliter Deum videt intellectus D. Petri iunctus cum lumine gloriæ; nam certum est quod huic coniuncto connaturaliter debita est visio Dei: ergo potest creari à Deo intellectus qui sine auxilio indebito Deum videat. Probatur maior quocunque intellectu habente vim finitam ad intelligendum, potest creari à Deo intellectus perfectiorem & perfectiorem in infinitum vim habens ad intelligendum; sed coniunctum ex intellectu & lumine gloriæ finitam vim habet ad intelligendum, ergo Deus facere potest intellectum qui saltem æqualem habeat vim ad intelligendum ac coniunctum illud ex intellectu & lumine. Cur enim sicut Deus facit in Angelis species quæ continent perfectionem plurium aliarum specierum, non poterit facere intellectum qui contineat perfectionem intellectus, & luminis gloriæ.

Quarta ratio dubitandi de substantia supernaturali.

Quartò si potest dari substantia supernaturalis, dari etiam poterit intellectus qui videat Deum connaturaliter; non ostenditur implicare substantiam supernaturalem, ergo neque implicat intellectus Deum videns connaturaliter, maior euidenter est, quia substantia illa vocaretur tantum supernaturalis cui debita essent accidentia ista supernaturalia, lumen gloriæ, visio Dei, &c. Probatur minor, nulla esse potest maior ratio cur creari possit accidens supernaturale, quàm substantia; ordo enim substantiarum non est inferior ordine accidentium, neque Deus est minus potens in creandis substantijs quàm in accidentibus, sed potest creare accidentia supernaturalia, ergo & substantias. Deinde Deus est sine dubio substantia supernaturalis, Christus est compositum substantiale supernaturale. Neque dubitari potest quin Vnio hypostatica, sit substantialis & supernaturalis, ergo substantia supernaturalis non implicat, cui debitum sit lumen gloriæ, quod etiam sine dubio fuit debitum Christo Domino. Denique si est possibilis virtus supernaturalis, cur erunt impossibiles intellectus & voluntas eiusdem ordinis.

Difficultatis resolutio, & efficax eius probatio.

Dico primò nulla creatura existens, aut de potentia ordinaria creabilis, Deum videre potest per vires naturæ. Ita Catholici omnes contra Eunomium & Aëtium, & qui eos sequuti sunt, hæreticos Anomæos, stultissimè asserentes, Deum non minus notum nobis esse quàm sibi, idem necessariò supponebat Pelagius, negans necessariam esse gratiam ad beatitudinis assequutionem & expressè tenebant Beguardi, & Beguina ut refertur in Concilio Viennensi sub Clemente V. neque Durandus excusari ab eo errore potest, quantumvis benignè illum exponat Molina.

Primò enim apertè in eam rem sunt scripturæ. 1. ad Timotheum 6. *Beatus, & solus potens, &c. qui lucem habitat inaccessibilem, quem nemo hominum vidit sed nec videre potest*, & c. 1. dicitur solus esse immortalis ac inuisibilis. Deinde solus Deus dicitur cognitionis illius esse causa Rom. 6. *Stipendium peccati mors gratia autem Dei vita æterna*. Psalm. 83. *gratiam, & gloriam dabit Dominus*, 1. ad Corinthios 2. *que Dei sunt nemo nouit nisi spiritus Dei*, Matth. 11. *nemo nouit filium nisi pater, neque patrem quis nouit nisi filius*, &c.

Secundò idem expressè definitum habetur à Clemente V. in Concilio Viennensi aduersus Beguardos ut refertur Clementina ad nostrum, de hæreticis, & in omnibus Concilijs, ubi damnatus est Pelagius negans necessitatem gratiæ supernaturalis ad gloriam promerendam. Et nouissimè à Pio V. & Gregorio XIII. inter errores Michaëlis Baij, etiam ille damnatus est, art. 11. & 18.

Tertiò idem vnanimè tradunt patres. Irenæus l. 4. c. 37. *Homo ipsum non videt, ille autem volens videtur ab hominibus quibus vult, incapabilis & incomprehensibilis, visibilem se comprehensibilem, & capacem hominibus præstat*, S. Maximus Centuria 1. non potest anima ad cognitionem Dei attingi, nisi condescensit quodam vsus, ipsam animam tangat, & ad se euehat, Athanasius orat. contra Idola, Deum à nemine cognosci posse nisi per effectus fusè probat & eleganter. Nazianzenus orat. 2. de Theologia. *Idcirco media* (inquit) *inter nos ac Deum corporea hæc caligo interiecta est, non secus ac nubes illa inter Aegyptios & hebræos: posuit enim tenebras latibulum suum hoc est crassitiem nostram*; idem asserunt Basilus l. 1. contra Eunomium, Cyrillus l. 11. Thesauri, & Chrysostomus homilijs quinque de incomprehensibili Dei natura, aded ut visus sit contrario errori fauere ut dicitur postea. Inter Latinos Patres eximie probat hoc Augustinus epist. 112. c. 14. & l. 12. ciuitatis c. 9. adeo ut hoc omnino sit de fide.

Quartò ratio naturalis quæ illud probet difficillimè inuenitur ut constabit ex sequenti assertionem.

Dico secundò nullus intellectus creabilis est à Deo qui Deum intuitiue cognoscere possit per vires naturæ, ita etiam Theologi ferè omnes cum S. Thoma hic & Scoto in 4. dist. 49. quæst. 11. nonnulli autem licet idem sentiant, aiunt tamen, id vix demonstrari. Maior in 4. dist. 49. q. 4. Molina q. 12. art. 5. disp. 2. Herice disp. 48. 64. Albertinus principio 1. Philosophice, q. 3. Theologica, Valentia p. 3. Becanus t. 1. c. 9. q. 5. Ripalda l. 1. d. 23. sect. 1.

Primò enim ita omnino colligitur ex scripturis ubi absolutè solus Deus esse dicitur *inuisibilis*, & eius perfectiones appellantur *inuisibilia Dei*, hoc autem esset falsum, si alicui creaturæ possibili, esset naturaliter Visibilis, dicitur etiam *habitare lucem inaccessibilem*, ad quod exigitur ut illa nemini sit accessibilis sicut

Nulla creatura visio Dei est naturalis.

Prima probatio ex scripturis.

Secunda probatio ex Concilijs.

Tertia probatio ex patribus.

Nulla creaturæ possibilis visio Dei est naturalis.

sicut antequam esset homo improprie dictus fuisset sol esse inuisibilis. Deinde dicitur solus filius nouisse patrem, *neque patrem quisquam nouit nisi filius*. Hoc (inquam) verum esse non posset, si esset possibilis aliqua creatura quæ Deum videret naturaliter. Præterea vita æterna non esset absolute gratia supernaturalis, & omnia auxilia quibus illam meremur non dicerentur esse supernaturalia, & exigere auxilium supernaturale, si autem compararentur cum solis creaturis existentibus, verum hoc non esset; sicut perfectio supremi Angeli si non existeret non posset dici supernaturalis, vnde argumentari licet efficaciter. Certum est visionem beatam esse supernaturalem, sed quod non superat exigentiam creaturæ cuiuscunque possibilis, sed tantum existentis non est supernaturale, alioqui proprietates supremi Angeli si non existeret, vt dixi, essent supernaturales respectu hominum, & aliorum Angelorum, ergo, &c.

Probat
ex scriptu-
ris.

Probat
ex patri-
bus.

Secundo illud est etiam de mente patrum qui dicunt absolute Dei visionem superare vires omnis creaturæ, v. g. Dionysius, *Vincit omnem rationem*, (inquit) & mentem. S. Maximus, *omnium mente prædicatorum fugit intellectum*. Cyrillus, *nullus Natura dei-
tatis capax est intellectus*. Deinde dicunt sæpissime nullam creaturam quia ex nihilo facta est, esse posse naturaliter impeccabilem, si autem naturaliter posset videre Deum, naturaliter esse posset incapax peccati ex se ipsa; quia cum visione Dei stare non potest peccatum. Hæc autem doctrina est Augustini, Fulgentij, Anselmi, & aliorum. Vnde argumentari etiam licet, nam nulla ratio probare potest nullam esse creaturam actu existentem quæ videre possit Deum, quæ non probetur id esse impossibile omni creaturæ, etiam possibili, vt patebit considerant; solus enim excessus infinitus perfectionis probare hoc potest de creatura existente, sed qualibet creatura possibilis infinite à Deo distat, ergo neque illa Deum potest videre naturaliter. Neque valet quod obijcit Herice, intellectum etiam instructum lumine gloriæ infinite à Deo distare, & tamen videri Deum ab eo connaturaliter; Negatur enim paritas, quia intellectus cum lumine gloriæ obediuntialiter tantum & supernaturaliter ac instrumentaliter producit visionem vt dicitur postea.

Probat
S. Thomæ.

Tertio ratio S. Thomæ hic art. 5. & l. 3. contra gentes c. 52. optima est, sed difficillima & à Scoto alissque tum recentioribus, tum antiquioribus latè impugnata, sed eam defendunt Suarez, Fasolus, Albertinus, Arrubal, Recupitus. Fundatur autem in eo principio quod modus cognoscendi, sequatur modum essendi, vnde fit vt Deus qui est actus purus nulli creaturæ obijci possit nisi modo potenciali non autem eo modo quo est in se siue vt est actus purus, videtur autem sic clarè proponi posse.

Deus non potest videri naturaliter ab vlllo intellectu creabili prout est in se, si non possit obijci intellectui potenciali prout est actus purus, sed tantum instar entis potentialis; sed intellectui potenciali non potest obijci prout est actus purus: ergo non potest videri naturaliter ab vlllo intellectu creabili eo modo quo est in se, sed semper obijcitur instar entis potentialis. Probat minor, nam in maiori non est difficultas. Obiectum cognitum semper obijcitur intellectui cognoscenti, secundum modum immaterialitatis ipsius cognoscentis, sed modus immaterialitatis intellectus potentialis est potentialis, igitur obiectum cognitum semper representatur per modum potentialis, minor euidenter est; nam modus immaterialitatis seu abstractionis à materia duplex est, alter est iunctus simplicitati qui solius Dei proprius est: alter compositioni, qui conuenit omni enti

potentiali, etiam si vnum ens potentiale sit immaterialius quàm aliud non genericè sed specificè, nam supremus Angelus est immaterialior specificè Angelis inferioribus, sed non genericè, quia semper est potentialis.

Tota difficultas est in maiori quam sic probo primo à priori, ex notissimo illo Axiomate quod modus operandi, sic sequitur semper modum essendi, vt non possit esse illo perfectior; nam operatio est ab ipso esse, ergo necessario illud sequitur, neque potest illud superare si est naturalis, actus ergo naturalis, proportionari debet potentia, atque adeo essentia. Et hæc commensuratio actus ad potentiam non debet esse solum entitatiua sed etiam representatiua, vt rectè notat Recupitus l. 6. quæst. 3. n. 31. adeo vt substantia cognoscenti, proportionetur, tum secundum entitatem, tum secundum representationem, representando scilicet obiectum iuxta modum immaterialitatis quem habet cognoscentis, quia quidquid recipitur ad modum recipientis recipitur. Confirmatur quia tota vis intelligendi fundatur in abstractione à materia, vt suppono ex Philosophia, ergo potentia cognoscentis superari non potest à modo immaterialitatis obiecti cogniti, alioqui naturaliter perfectiorem haberet modum cognitionis quàm immaterialitatis.

Maiora
priori pro-
bata.

Deinde à posteriori probatur eadem maior. Nam tota ratio cur nulla potentia materialis potest cognoscere rem spiritualement, est, quia obiectum, & potentia debent conuenire in modo immaterialitatis; similiter nulla potest afferri alia ratio, cur anima quamdiu est in corpore non possit intelligere spiritualia, nisi ad modum corporum; Deum enim obijcimus menti per modum *seis*, Angelum per modum *iunensis alati*, nam idè tantum hoc euenit, quia obiectum non representatur potentia nisi secundum modum immaterialitatis in quo est potentia, quod si verum est, manifestè sequitur quod intellectui potenciali actus purus representari non potest naturaliter nisi ad modum entis potentialis, sicut experimur quod intellectui affixo materie non representatur Angelus nisi ad modum entis materialis, & experimur etiam quod oculus qui flauo colore tinctus est, omnia flaua videt, & interposito vitro viridi omnia videt viridia.

Altera
probatio
maioris à
posteriori.

Hæc est vera & solidissima ratio S. Thomæ ducta ex puritate actus, cui similis etiam illa est quæ duci potest ex infinitate; nulla enim potentia finita magis potest naturaliter attingere obiectum infinitum prout infinitum, quàm effectum infinitum; sed non potest attingere naturaliter effectum infinitum: ergo neque obiectum infinitum vt infinitum. Probat maior, nam potentia intelligens non minus est finita in ratione intelligentis, quàm in ratione efficientis, sed propter limitationem in ratione efficientis nihil potest producere nisi finitum, ergo propter limitationem in ratione intelligentis nihil infinitum attingere potest vt infinitum, sicut certum est esse impossibilem potentiam visuam finitam quæ naturaliter attingat coloratum infinite extensum, & intellectum finitum qui cognoscat naturaliter infinita possibilia.

Dices primò ex Scoto & alijs qui rationem sancti Thomæ allatam pluribus, & difficilibus impugnant argumentis. Si enim valeret illa, sequeretur quod Angelus inferior cognoscere non posset intuitiue Angelum superiorem, quia exceditur ab eo in modo essendi. Sequeretur etiam quod ne abstractiue quidem ab intellectu creato potest Deus cognosci nam de omni cognitione militat æqualiter ratio, quod obiectum non potest excedere potentiam in modo essendi. Denique visio beata est potentialis, & finita,

Ratio
S. Thomæ
à Scoto
impugna-
ta.

&

& tamen attingit actum purum, & infinitum ut in se est, ergo intellectus potentialis, & finitus potest similiter attingere actum purum, & infinitum; cur enim visio immediate hoc potest, intellectus immediate non potest. Similiter intellectus instructus lumine gloriæ cognoscit intuitivè Deum connaturaliter, & tamen est potentialis, ergo intellectus potentialis & finitus potest attingere connaturaliter actum purum.

Respond. Angelum superiorem attingi posse intuitivè ab Angelo inferiori, quia licet excedat eum in nobilitate quasi specificè, est tamen intra eundem gradum genericum immaterialitatis seu abstractionis à materia, ut ostendi. Deus autem est in gradu immaterialitatis superiori cum excludat potentialitatem & finitatem; abstrahit enim non solum à materia sensibili, & intelligibili, sed etiam ab omni potentialitate. Denique nego sequi quod abstractivè non possit cognosci actus purus ab intellectu potentiali, quia cognitio hæc abstractiva objicit sibi Deum modo potentiali, cum non attingat Deum eo modo quo est in se, sed secundum modum suum. Fateor visionem potentialem & finitam versari posse circa obiectum purum & infinitum, nego id posse intellectum potentialem & finitum: ratio est quia non necessariò datur proportio inter actionem, & effectum, sicut datur inter agens principale, & terminum, ut patet, nam actio cum sit via, & tendentia ignobilior esse potest effectui, agens principale non potest. Dixi principale ut præcluderem ultimam instantiam de intellectu habente lumen gloriæ qui licet potentialis ac finitus, attingit tamen actum purum, sed attingit ut instrumentum Dei ut postea dicam. Tantum addo simili argumento probari posse, quod creatura potest creare principaliter, quia creatio attingit effectum ex nihilo.

Secunda
impugna-
tio ratio-
nis sancti
Thomæ.

Dices secundò tunc obiectum est in cognoscente secundum modum naturæ cognoscentis, quando actio est proportionata cognoscenti; sed visio Dei erit semper potentialis, & finita, etiamsi cognoscatur Deus intuitivè, ergo licet cognoscatur Deus intuitivè, obiectum erit in cognoscente secundum modum cognoscentis. Deinde si obiectum & potentia convenire debent in modo essendi, Deus non potest cognoscere creaturam: substantia non poterit cognoscere accidens: potentia composita non poterit cognoscere nudam essentiam, præsciendò ab omni compositione cum accidentibus: intellectus singularis non poterit cognoscere univèrsale videtur enim eadem ratio. Denique certum est quod cognoscimus naturaliter Deum non esse potentialem & finitum: ergo potest cognosci à nobis Deus sub ratione actus puri, & infiniti.

Resp. actionem esse debere proportionatà cognoscenti, non solum entitivè, adeò ut sit potentialis sicut cognoscens est potentiale, sed etiam representativè adeò ut representet tantum tanquam potentiale ut satis probatum est, aliòqui obiectum non representabitur cognoscenti per modum abstractionis à materia propriæ cognoscentis. Cum dixi debere obiectum, & potentiam convenire in modo immaterialitatis, significavi tantum quod non debet obiectum excedere; si enim excedatur cognosci potest, sicut causa producere potest effectum imperfectiorem, non autem perfectiorem. Unde mirum non est quod Deus cognoscat creaturam, substantia cognoscat accidens, potentia composita cognoscere potest nudam essentiam præsciivè simplicem; quia non propterea humani modi essentia excedit modum essendi potentiæ compositæ, neque obiectum univèrsale, superat modum immaterialitatis intellectus singularis. Fateor

Tom. I.

cognosci à nobis naturaliter quod Deus non sit potentialis & finitus, atque adeò cognosci negativè quod sit actus purus, & infinitus quod non excedit modum essendi intellectus potentialis, excederet autem si cognosceretur positivè ut actus purus, & infinitus.

§. III.

Duplex alia probatio posita veritatis.

Quartò argumentari efficaciter licet cum Vasque, Salas, Conink, implicat creatura quæ per vires sibi proprias sit impeccabilis, sit Dei amica & filia naturalis, sit beata ex se ipsa connaturaliter, creatura cui connaturalis esset visio Dei, haberet hæc omnia naturaliter; nam cum visione Dei repugnat peccatum, gratia est connaturalis videnti Deum, & visio est ipsa beatitudo: ergo implicat creatura quæ Deum videat naturaliter. Minor est evidens, quia cum visione Dei repugnat peccatum, cum ergo hæc creatura contineret eminenter visionem Dei, & totam eius perfectionem contineret etiam repugnantiam cum peccato, deinde per sua naturalia posset habere visionem Dei, ergo etiam per sua naturalia posset habere repugnantiam cum peccato, & filiationem Dei.

Quarta
probatio.

Tota ergo difficultas est in maiori quæ probatur primò ut dixi ex doctrina patrum vulgò asserentium, impeccabilitatem nulli creaturæ esse posse naturalem, quia est facta ex nihilo, atque adeò ad nihilum tendit, & defluit, ut ait Gregorius l. 5. Moralium c. 25. vel etiam quia solum est summum bonum quod vitari non potest, alia omnia vitari posse; quia per se ipsa nihil sunt, ut ait Augustinus l. de vera religione c. 9. Deinde argumentor omnis creatura ex sua natura est peccabilis si ex sua natura potest deflectere à regula, sed nulla est creatura quæ non possit deflectere à regula, ergo, &c. Probatur minor omnis creatura quæ deflectere non potest à regula, est essentialiter sua regula, si enim non est sua regula, deflectere ab ea potest, sed quælibet creatura distinguitur à sua regula, ergo potest ab ea deflectere.

Creatura
naturaliter
esse non
potest im-
peccabilis.

Deinde, alterum membrum erat quod creatura naturaliter esse non potest filia Dei, hæres per naturam, & consors naturæ divinæ. Probatur, quia illa natura cui servitus est naturalis, non potest esse filia, & amica & hæres sui Domini, sed quælibet creatura naturaliter est serva ergo, &c. Deinde illa creatura non esset filia solum adoptiva, sed verè naturalis, quia filiatio esset ei naturalis, repugnat autem adoptioni ut sit naturalis.

Nulli
creaturæ;
naturalis
est filiatio
divina.

Denique, ultimum membrum erat de beatitudine quam ex se habere nulla creatura potest, ut disertè asserit Augustinus l. 3. contra Maximinum c. 12. & sententia 143. apud Prosperum. Probatur: quia beatitudo est possessio Dei, sed nulli servo naturalis esse potest possessio sui Domini, ergo, &c. Deinde illa creatura quæ videret Deum connaturaliter, videret decreta libera, ergo naturaliter cognosceret futura, atque ita cognitio futurorum non esset certa nota divinitatis, imò sicut nulla creatura naturaliter participare potest aternitatem, immensitatem, omnipotentiam Dei, sic neque potest participare beatitudinem.

Beatitudo
est super
naturalis.

Dices primò cum Herice creaturam illam radicaliter tantum fore impeccabilem non autem formaliter, quia posset illi Deus negare concursum ad visionem debitam. Sed contra: nam illa creatura contineret perfectionem visionis quam naturaliter produceret, ergo haberet naturalem, repugnantiam cum peccato. Deinde si debita illi esset

E

visio,

visio, non deberet illam Deus negare, ut peccare posset. Denique semper verum esset, quod per sua naturalia esse posset impeccabilis.

Dices secundò, Christo Domino connaturalis esse otest servitus, cum debito filiationis & beatitudinis, ergo cum titulo servitutis non pugnant filio & beatitudo debita naturaliter.

Respondeo manifestam esse disparitatem etiam si concedatur Christum esse servum Dei; nam servitus, & filio naturalis sunt impossibiles in natura quæ vnica non est persona Domini, sed non sunt impossibiles ubi est vnio cum persona Domini, qualis est in Christo Domino.

Dices tertio, homo habens gratiam est verè servus, & tamen connaturaliter est amicus, filius, haeres, & beatus: ergo ista creatura quæ haberet totam perfectionem gratiæ posset esse serva, & tamen esse filia, &c. Ostende autem implicare creaturam quæ habeat totam perfectionem gratiæ.

Respondeo implicare huiusmodi creaturam, quia esset naturaliter impeccabilis, & filia non solum adoptiva, sed naturalis; homo habens gratiam ut sic est impeccabilis accidentaliter, & filius adoptivus, quod non repugnat servituti naturali, sicut repugnat impeccabilitas & filio naturalis.

Quintò denique cum Suare, Vasque, Recupito efficaciter argumentor ex impossibilitate substantiæ supernaturalis, quam supra indicaui. Si visio Dei posset esse connaturalis alicui subiecto creabili, dari posset diuinitus aliqua substantia supernaturalis, illa est prorsus impossibilis, ergo nulli creaturæ possibili potest visio esse connaturalis: maiorem concedunt aduersarij, & contendunt illam creaturam non posse habere connaturalitatem ad hæc accidentia supernaturalia nisi quia est supernaturalis.

Minorem ergo cum communi, & verissima sententia sic probò, si daretur substantia supernaturalis, idè illa, esset talis, quia conuenirent ei accidentia supernaturalia, & accidentia dicerentur supernaturalia, quia conuenirent substantiæ supernaturali hoc dici primò non potest sine vero circulo, & vitiosa petitione principij, ergo nulla potest esse substantia supernaturalis. Deinde lumen gloriæ vel est supernaturale quod excedat omnem intellectum possibilem: vel quod excedat aliquem intellectum determinatum verbi gratia humanum & Angelicum. Si primum, ergo illud nulli substantiæ possibili esse potest connaturale: si secundum ergo perfectio supremi Angeli est supernaturalis, quia excedit perfectionem Angelorum inferiorum, imò perfectio qualibet Angelica erit supernaturalis quia excedit perfectionem humanam. Nam ad supernaturalitatem, sufficit per te ut excedat aliquam perfectionem creatam determinatam: si enim excedere debet omnem perfectionem creabilem, ergo visio beata nulli naturæ creabili erit naturalis vnde.

Ratio ducitur à priori, ens supernaturale dicitur illud quod excedit exigentiam omnis naturæ creabilis quæcunque illa sit, visio beata est supernaturalis ut fatentur aduersarij, ergo excedit exigentiam cuiuscunque naturæ creabilis. Maior probatur quia si excederet tantum perfectionem naturæ creatæ non autem creabilis, omnes creaturæ possibiles quæ sunt perfectiores ijs, quæ creatæ sunt, essent supernaturales ut nuper dixi, quia excedunt perfectionem naturæ creatæ.

Deinde argumentor efficaciter & ostendo supernaturalitatem implicare contradictionem, cum substantia creata, implicat id quod est natura, esse supra naturam, omnis substantia est natura, & ens su-

pernaturale est supra naturam, ergo implicat substantia supernaturalis. Maior est in terminis nota probatur minor, illud est natura quod est principium motus, & quietis eius in quo est; nulla est substantia quæ non sit huiusmodi principium, ergo nulla est quæ non sit natura, in ea propria significatione, quæ ens supernaturale dicitur esse supra naturam; nam esse supra naturam, est, esse supra substantiam quæ sit principium motus, & quietis in se ipsa. Dicitur enim quid significare aliud possit natura quando dicitur supernaturale illud esse quod est supra naturam, nihil significare aliud potest quàm id quod est supra substantiam, quæ est creata & principium motus in se ipsa.

Dices primò, accidens supernaturale dici quod est supra omnem exigentiam substantiæ naturalis, non autem quod est supra exigentiam substantiæ supernaturalis. Sed contra, nam erit (ut dixi) manifestus circulus, cum accidens dicatur supernaturale propter substantiam supernaturalem, & substantia sit supernaturalis propter accidentia supernaturalia. Deinde ostendi, ens supernaturale necessarè esse supra exigentiam omnis naturæ creabilis; si enim est supra exigentiam tantum alicuius naturæ, iam omnè accidens altero perfectius erit supernaturale: cum autem dicis illud esse supra exigentiam naturæ naturalis, non supra exigentiam naturæ supernaturalis videris omnino loqui contradictoria. Nam visio beata, est supernaturalis, quia est connaturalis substantiæ suæ naturæ supernaturali, non autem substantiæ suæ naturæ naturali. Quod videtur nugatorium, & ponit supernaturalitatem in eo quod superet perfectionem alterius, nam visio est supernaturalis quia debetur substantiæ excedenti perfectionem earum quæ creatæ sunt. Vnde argumentor, sicut visio Dei connaturalis illi substantiæ, est supra exigentiam naturæ supremi Angeli sic perfectio supremi Angeli est supra exigentiam Angeli inferioris, ergo tam est supernaturalis perfectio supremi Angeli quàm visio.

Dices secundò, conceptus supernaturalitatis si repugnat cum substantia creata, vel repugnat cum ea ut substantia est, & sic Deus non est substantia supernaturalis: vel repugnat cum ea ut creata est, & sic nulla res creata esse potest supernaturalis.

Respondeo primò quidem Deum propriè loquendo secundum se non esse substantiam supernaturalem, est enim verè natura, quamuis in ratione obiecti verè sit supernaturalis, quia non potest attingi ut est in se per actum naturalem, deinde quia infinite distat ab omni ente creabili etiam supernaturali. Deinde dicerem quod supernaturalitas non pugnat cum ratione præcisa substantiæ, neque cum ratione creati, sed cum utraque ratione iuncta simul.

Dices tertio, vnio hypostatica est substantialis, & supernaturalis. Christus est compositum substantiale supernaturale deinde supernaturalitas vel est perfectio, & sic magis conuenire debet substantiæ, quàm accidenti quod est minus perfectum, vel est imperfectio, & sic accidens supernaturale minus erit perfectum quàm accidens naturale. Denique omne accidens dicit naturalem ordinem ad aliquod subiectum, visio Dei est accidens, ergo dicit ordinem ad aliquod subiectum, non ad substantiam naturalem, ergo ad supernaturalem.

Respondeo supernaturalitatem repugnare cum ratione substantiæ præsertim creatæ quæ natura est, non repugnare cum natura modi substantialis quia ille non est natura, idè mirum non est quod vnio substantialis hypostatica sit supernaturalis. Christus est verè compositum supernaturale cui debita

Prima obiectio.

Secunda obiectio.

Impossibilitas substantiæ supernaturalis.

Probat ex variis incommo-
dis.

Probat à priori.

ta sunt accidentia supernaturalia quia includit personam increatam. Dixi esse impossibilem substantiam purè creatam, quæ sit supernaturalis, non dixi substantiam vnitam personæ diuinæ substantialiter esse non posse supernaturalē, supernaturalitas est vera perfectio, cuius tamen nego capacem esse substantiam quia est natura creata & non potest aduenire subiecto supra exigentiam cuiuscunque subiecti. Eodem autem argumento probaretur formicam esse posse supernaturalem, quia cum sit substantia, nobilior est accidente supernaturali. Denique illa maior distinguitur, omne accidens dicit ordinem ad subiectum in quo sit naturaliter nego: in quo sit naturaliter vel obedientialiter concedo, accidens supernaturale dicit ordinem essentialem ad subiectum in quo sit obedientialiter, non in quo sit naturaliter.

§. IV.

Rationes dubitandi dissoluntur.

Solutio
primæ du-
bitationis.

AD primam Respond. satis constare quomodo tum ex autoritate, tum ex ratione probetur efficaciter impossibilitas creaturæ, quæ naturaliter Deum videat. Neque probatur iisdem rationibus illum obedientialiter videri non posse, vt satis ostendi, quia obedientialiter producere visionem, est producere illam vt instrumentum Dei, non debet autem instrumentum conuenire in modo essendi cum obiecto, sicut conuenire debet causa principalis.

Solutio
rationis
durand.

Ad secundam Respond. negando quod omnis potentia cognoscitiua possit cognoscere naturaliter quodlibet obiectum contentum sub ratione formali obiecti sui adequati: sic enim sequeretur nullum omnino esse obiectum supernaturale. Ad probationem distinguitur maior, intellectus potest naturaliter attingere totum illud cum quo habet proportionem naturalem concedo: cum quo habet proportionem obedientialem nego. Falsum autem est quod intellectus habeat proportionem naturalem cum omni eo quod continetur sub ratione formali obiecti sui. Nam ratio formalis obiecti adequati est proportio talis obiecti cum potentia, sed indifferens ad naturalem, & obedientialem; si enim contrahatur per differentiam aliquam proportionatam, habet proportionem naturalem, si per differentiam improporionatam, habet proportionem obedientialem. Cum ergo ens quod est obiectum intellectus, contrahatur ad Deum vt visibilem per differentiam improporionatam, Deus vt visibilis continetur quidem sub ratione formali obiecti intellectus, sed attingi non potest naturaliter. Deus autem vt cognoscibilis per species alienas est omnino proportionatus intellectui & ab eo naturaliter attingi potest. Ad confirmationem. Resp. eodem argumento probari posse quod formica cognoscere possit visionem beatam, cuius perfectionem superat cum sit substantia. Distinguitur ergo hæc propositio, Angelus potest cognoscere illud totum cuius perfectionem superat, secundum omnem rationem tum genericam, tum specificam concedo: si superet in vna ratione, in altera superetur nego, visio beata secundum rationem accidentis imperfectior est Angelo, secundum rationem supernaturalitatis perfectior illo est, vt ex dictis patet.

Solutio
rationis
Molinæ.

Ad tertiam Respond. primò negando absolute illam maiorem potest intellectus aliquis creari à Deo qui contineat in se totam perfectionem coniuncti ex intellectu & lumine gloriæ. Ad probationem distinguitur illa maior quolibet finito fieri à Deo potest aliquid perfectius, quod sit in eodem ordi-

Tom. I.

ne concedo, quod sit in diuerso ordine, & genere nego, verbi gratia etiam si homo finitus sit, implicat tamen vt Deus faciat formicam perfectiorem homine, gratia est finita, neque tamen fieri à Deo potest calor perfectior gratia. Cum ergo intellectus sit diuersi ordinis, & inferioris quàm lumen gloriæ quantumuis infinite crescat, non æquabit perfectionem luminis gloriæ, intellectus autem supernaturalis implicat, quia implicat substantia supernaturalis vt dixi, esset enim intellectus alicuius substantiæ quæ non posset esse naturalis.

Deinde minor etiam huius argumenti distingui debet, ille intellectus videret Deum connaturaliter, principaliter nego, instrumentaliter concedo; implicaret autem vt intellectus ille habens perfectionem coniuncti videret instrumentaliter, quia si visio connaturaliter ei esset debita, non posset esse instrumentum obedientiale, ad illam eliciendam, sed nec posset producere principaliter, quia sic excederet vires huius coniuncti, quod Deum videt obedientialiter.

Instabis primò cum *Herice* potest Deus facere intellectum adeò perfectum vt adequet coniunctum ex intellectu humano, & habitu supernaturali, qui comprehendit Angelum, ergo potest facere intellectum æquè perfectum, ac coniunctum ex intellectu, & lumine gloriæ, quia sicut intellectus humanus ad videndum Deum eget auxilio supernaturali sic etiam eo indiget ad comprehendendum Angelum, antecedens patet, quia supremus Angelus naturaliter comprehendit Angelum illum quem homo comprehendere non potest sine auxilio supernaturali.

Respond. negando consequentiam, est enim disparitas inter comprehensionem Angeli & visionem Dei, nam comprehensio Angeli potest esse naturalis intellectui alicui, idè non est mirum quod Deus possit creare intellectum cum tota perfectione coniuncti ex intellectu, & auxilio eleuante ad comprehensionem Angeli, visio autem Dei nulli potest intellectui creato esse connaturalis, idè repugnat vt aliquis intellectus habeat perfectionem coniuncti ex intellectu & lumine gloriæ.

Instabis secundò si alicui intellectui adderetur perfectio quam habet lumen gloriæ, non propterea intellectus desineret esse intellectus, neque desineret esse finitus, neque creatus, ergo non repugnat vt illa perfectio addatur intellectui, probo antecedens intellectus cum lumine gloriæ est intellectus, & creatus, & finitus, ergo intellectus habens perfectionem coniuncti esset intellectus finitus & creatus. Confirmatur, additâ intellectui perfectione entis finiti, & creati non desineret intellectus esse creatus, & finitus, sed additâ perfectione luminis gloriæ, adderetur perfectio entis creati, & finiti, ergo, &c.

Respondeo negando primum antecedens, si enim alicui intellectui adderetur perfectio quam habet lumen gloriæ desineret esse intellectus; illa enim perfectio repugnat intellectui solitarie sumpto, sicut licet homo iunctus cum leonè non desinat esse homo, si tamen homini adderetur natura leonis desineret esse homo vt patet. Substantia iuncta cum accidente substantia est, sed si substantiæ adderetur perfectio accidentis iam desineret esse substantia.

Ad quartam nihil habeo quod addam ijs quæ dicebam superius de impossibilitate substantiæ supernaturalis, vbi soluta sunt omnia quæ opponebantur.

Tantum dubitari posset, vtrum repugnet intellectus qui cognoscat connaturaliter & intuitiue res

E 2

superna

Prima in-
stantia.

Secund-
instan-

Solutio
quartæ du-
bitario

Dubium
incidens
de intelle-
ctu cogno-
scentie na-
turaliter
supernatu-
ralia.

supernaturales v. g. visionem Dei, gratiam, &c. quia illa entia intelligi possunt ab aliquo intellectu, quæ sunt in eodem gradu abstractionis à materia, illa enim ratio erat ob quam negabatur possibilitas intellectus qui Deum naturaliter videat, sed entia supernaturalia creata sunt in eodem gradu abstractionis cum sint potentialia, ergo possunt ab aliquo intellectu naturaliter videri.

Resp. esse quoque impossibile intellectum qui naturaliter cognoscat entia supernaturalia creata, etiam si illa sint in eodem gradu abstractionis in quo est intellectus Angelicus v. g. ratio est quia ille intellectus specificaretur ab obiecto supernaturali, atque ita esset supernaturalis, quod ostendi esse impossibile. Deinde obiectum supernaturale semper est improporcionatum cum potentia naturali, ergo naturaliter ab ea non potest attingi. Fateor ergo verum esse, quod intellectus non potest vnquam naturaliter cognoscere id quod est in gradu abstractionis superiori, sed nego illum posse cognoscere quicquid est in eodem gradu abstractionis si sit improporcionatum.

SECTIO II.

De possibilitate visionis Dei per vim supernaturalem. Art. 1. & 3.

SI non est creabilis à Deo vllus intellectus, qui naturaliter cum intueri possit, restat, vt si videatur, aut videri possit, id fiat per eleuationem indebitam omni prorsus intellectui creato, vbi triplex esse potest dubium. Primò vtrum verè Dei visio sit possibilis intellectui humano & Angelico, sitque actu existens. Secundò vtrum illa possibilitas demonstrari possit. Tertiò vtrum illa sit possibilis oculo corporeo, aut alicui saltem alteri potentie materiali.

S. I.

Vtrum visio Dei sit possibilis intellectui eleuato & vtrum sit actu existens.

Hæretici
plures ne-
garunt vi-
deri Deum
à beatis.

NEgarunt beatis facilem hanc Dei visionem Armeni apud Alphonsum de Castro, & Armacatum, dicentes Deum per essentiam non cognosci ab illis, sed fulgorem dumtaxat quendam manantem à vultu Dei; quem etiam errorem video tribui Petro Abailardo, & Socio eius Arnaldo Brixienfi licet refragetur Vasquez recentiores sanè Græci abierunt in hanc sententiam, & dicunt non videri Deum nisi in luce quadam, & imagine ab eo effluente, quam vocant Theophaniam.

Ratio autem dubitandi multiplex omnino, & difficilis est, quam video peti partim ex parte obiecti visi, partim ex parte intellectus videntis. Primò enim argumentor ex improporzione Dei clarè visi cum intellectu creato, nam illud obiectum ab intellectu etiam eleuato non potest attingi, quod non habet proportionem vllam naturalem cum eo; sed Deus clarè visus non habet vllam proportionem naturalem etiam inchoatam cum intellectu, ergo, &c. Maiorem admittunt omnes, si enim nulla requireretur proportio etiam inchoata obiecti, & potentie, posset qualibet potentia quodlibet attingere obiectum, & sic oculus posset audire, oculus videre. Probatur maior, vbi est distantia infinita ibi non est proportio, sed inter Deum clarè visum, & intellectum est distantia infinita, ergo non est proportio etiam inchoata. Probo maiorem, distantia infinita potest illud totum quod facit distantia finita, imò cum contineat distantias omnes finitas, poterit illud totum quod possunt omnes distantie finitæ

Prima ra-
tio dubi-
tandi ex
impropor-
tione ob-
iecti.

sed distantia finita sufficit ad tollendam proportionem, imò distantia, & improporzione videntur synonyma, ergo distantia infinita tollet omnem proportionem.

Neque satis est dicere inter Deum clarè visum, & intellectum, non esse proportionem in ratione entis, sed in ratione, obiecti & potentie. Contra enim est quia illa ratio obiecti & potentie, est ratio realis, ergo est ratio entis: ergo illud distat in ratione obiecti & potentie quod distat in ratione entis.

Secundò obiectum omnino supernaturale vt sic, non est intra latitudinem obiecti adæquati potentie create, Deus clarè visus est obiectum supernaturale (vt dixi) ergo non est intra latitudinem obiecti adæquati potentie create. Probatur maior illud non est obiectum potentie create à quo potentia creata non potest specificari, sed non potest etiam inadæquate specificari ab obiecto supernaturali, quia quod secundum se totum est purè naturale, non potest specificari ab ente supernaturali, ergo obiectum supernaturale, non est intra obiectum adæquatum potentie create.

Neque dicas intellectum non respicere rationem illam supernaturalem vt sic, sed tantum sub ratione quadam communi quæ nec est naturalis, nec supernaturalis, sed abstrahit ab vtròque.

Contra enim in isto: ordo transcendentalis potentie ad obiectum antecedit omnem operationem intellectus, illa ratio communis est tantum per intellectum, ergo illa vt sic non respicitur transcendentaliter à potentia. Deinde illud saltem inadæquate specificat potentiam quod attingitur à potentia, ista ratio supernaturalis attingitur, ergo saltem inadæquate specificat.

Tertiò quo perfectius est obiectum eo maior debet esse perfectio determinata visionis quæ illud attingitur quidditatiue prout est in se, Deus est obiectum infinitum simpliciter, ergo visio eius debet esse infinita simpliciter. Probatur maior vt videatur obiectum finitè perfectius alio obiecto finito, necesse est vt visio illius superet determinatam perfectionem finitæ visionem obiecti minus perfecti, nam visio equi perfectior est ceteris paribus, quàm visio lapidis, ergo vt videatur obiectum infinitè perfectius, oportet vt eius visio superet visionem alterius determinatæ perfectione infinita. Confirmatur primò nam ideò Deus est infinitus quia superat, & continet, omnes substantias finitas, sed visio Dei superat & continet omnes visiones finitorum obiectorum, ergo est infinita. Confirmatur secundò Deus vt comprehendendus non magis est infinitus quàm vt videndus, sed vt Deus comprehendatur necessaria est infinita cognitio, ergo vt videatur, necessaria est infinita perfectio. Confirmatur tertio quia vt videantur creature omnes possibiles requiritur infinita visio, ergo illa est multò magis necessaria, vt videatur Deus qui est obiectum multò magis infinitum quàm omnes creature simul sumptæ.

Quartò, potentia vitalis non potest eleuari extra suum obiectum, sed Deus vt clarè visibilis non minus est extra obiectum adæquatum intellectus, quàm Deus vt comprehensibilis, tota enim ratio cur dicas esse intra obiectum adæquatum est quia Deus vt visibilis est ens, Deus autem vt comprehensibilis est etiam ens.

Quintò, magis distat actus purus ab intellectu potentiali, quàm ens spirituale à potentia corporea saltem possibili, sed neque oculus corporeus, neque vlla potentia materialis possibilis potest videre aliquid ens spirituale, ergo intellectus non potest videre Deum. Neque dicas magis distare in ratione perfectionis non in ratione obiecti. Contra enim, nam

Secunda
ratio dubi-
tandi ex
supernatu-
ralitate
obiecti.

Tertia ra-
tio dubi-
tandi ex
perfectio-
ne infinita
Dei.

Quarta ra-
tio dubi-
tandi ex
parte in-
tellectus.

Quinta ra-
tio dubi-
tandi ex
paritate
potentie
corporeæ.

si actus purus potest esse intra obiectum adequatum intellectus potentialis, ens etiam spirituale poterit esse intra obiectum adequatum potentiae alicuius materialis, si non existentis saltem possibilis, vel probetur implicantia.

Conclusio
certa de
fide.

Dicendum tamen primò est, beatos omnes tum Angelos tum homines Deum immediatè in se ipso videre posse, ac de facto videre per auxilium supernaturale. Ita inter Catholicos omnes certum habetur de fide.

Prima probatio
ex
Scripturis.

Primò enim sic habetur in multis scripturis vtriusque testamenti. Isaia 33. *Regem in decore suo videbunt oculi eius, aspicient terram de longe.* id est vt explicat Gregorius in ipso fulgore diuinitatis, siue vt ait Glossa interlinearis, in ipsa Deitate. Psalmus 83. *Ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus Deorum in Sion.* Quod de beata visione interpretantur Augustinus, Lyran. & alij, primà Ioann. 3. *Cum apparuerit similes ei erimus, quia videbimus eum sicuti est,* id est, immediatè in se ipso, vt explicat Euarist. Papa, Epistola ad Episcopos Africae, Concilium Francofordiense, Epist. ad Episcopos Hispaniae: primà ad Corinthios 13. *Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum.* vbi Apostolus interpretibus Irenaeo lib. 5. cap. 7. & Augustin. lib. 1. de Trinit. cap. 13. cognitionem per species creatas, quam nunc habemus de Deo, *Vocat speculari, & Anigmaticam,* quia mediata est, & obscura, speculum enim significat effectus, in quibus prius cognitis cognoscitur Deus tanquam in caligine: cognitionem verò alterius vitae, dicit esse facie ad faciem, id est nullo interposito medio, praesentem Deum intuentem, quia clara, & immediata est, vnde addit, *nunc cognosco ex parte,* id est inadæquatè, vel vt explicant alij per partibilia *Tunc autem cognoscam, sicut & cognitus sum.* id est, inquit Anselmus *purè cognoscam eum, sicut ipse me nouit.* Alia etiam loca innumera possunt proferri, *Beati mundo corde, &c. Angeli eorum semper vident faciem patris mei.* Neque obstat quod in scripturis aliquando dicatur Deum videri facie ad faciem, quamuis videatur obscure tantum, vt Genesios 32. *Vidi Dominum facie ad faciem;* nam reuera quoties hoc dicitur visio facialis significatur, sed Angeli alicuius in corpore assumpto Deum representantis, & ex subiecta materia totòque contextu intelligi debet de corporea visione, loca verò quae attuli de huiusmodi visione nequeunt intelligi cum dicitur, v. gr. quod Angeli vident faciem patris. Si quando autem dicunt Deum esse inuisibilem, Deum nemo vidit vnquam, non quia Patrem vidit quisquam, &c. de viatoribus explicari debent.

Secunda
probatio
ex Conci-
liis & Pa-
tribus.

Secundò definita eadem veritas est in Concilio Viennensi, Clementina ad nostrum de Haereticis, Florentino in litteris vniuersionis, Tridentino sess. 25. de inuocatione sanctorum. Deinde ab Euaristo epist. 1. citata, ac demum à Benedicto XII. vt probat Belarmin. vel XI. vt putat Vasq. in extrauagante quam habet Castro verbo *Beatitudo.* Denique consentiunt omnes Patres Nazianz. orat. 26. *Quanta est vilitas nostra, & abiectio, quanta rursus sollicitatio, Deum cognoscere vt cogniti sumus.* Irenaeus lib. 4. cap. 34. *Homines igitur videbant Deum, & viuunt per visionem immortales facti, & pertingentes usque in Deum.* Vide Vasquem d. 37. cap. 5. vbi plurimos refert, vnus sanè Chrysostomus difficilia quaedam habet loca sed benignè tamen tantus Doctor explicari debet de cognitione adequata, & comprehensua.

Tertiò ratio etiam afferri potest, quia solus Deus est obiectiua beatitudo Beatorum vt prima secundae probari solet, ergo beatitudo formalis, perfecta etiam possessio esse debet quae non potest esse nisi visio di-

stincta & immediata. Aliae rationes statim examinabuntur accuratius.

Ad primam Resp. concedendo esse debere proportionem aliquam inter obiectum cognitum & potentiam cognoscentem: sed nego illam proportionem esse posse vllam aequalitatem aut similitudinem perfectionis, in eo enim duntaxat proportio illa consistit, vt obiectum participet rationem formalem obiecti adequati huius potentiae, ratione cuius ab illo attingi possit. Itaque debet esse proportio in ratione obiecti vt cognoscibilis, non in ratione perfectionis, nam auris, v. gr. licet in ratione perfectionis, proportionem habeat cum colore, in ratione tamen obiecti cognoscibilis nullam habet. Deus autem clarè visus licet in ratione perfectionis proportionem cum creato intellectu non habeat, habet tamen proportionem obiecti cognoscibilis ad potentiam, quatenus participat rationem communem obiecti adequati intellectus. Fateor ergo quod vbi est distantia infinita non est proportio in ratione perfectionis, quamuis esse possit altera illa proportio quam dixi, neque enim illa est proportio in ratione entis absolute sumpti, sed in ratione entis vt cognoscibilis.

Solutio
primae du-
bitationis.

Ad secundam Resp. eo argumento probari quod potentia vitalis nullum elicere posset actum supernaturalem. Potentia ergo naturalis quatenus est obiectualiter operatiua specificari potest ab obiecto supernaturali, quia vt sic est supernaturalis saltem connotatiue, & licet obiectum supernaturale non contineatur intra obiectum adequatum potentiae naturalis, vt naturalis est, continetur tamen intra obiectum eius vt est obiectualis.

Solutio
secundae
dubitationis.

Ad Tertiam Resp. proportionem aliam vocari à Doctoribus Geometricam, aliam Arithmeticam. Geometrica illa dicitur, in qua mensura & quantitas excessus, non est fixa & immobilis secundum gradus perfectionis, sed est transitus ad alteram speciem. Arithmetica dicitur illa in qua mensura excessus fixa omnino est & immobilis secundum gradus perfectionis, sicut triplum se habet ad duplum, sic quadruplum se habet ad triplum, inter obiectum, & cognitionem non est proportio illa determinata, & Arithmetica, ita vt si obiectum vnum excedat aliud obiectum, in tribus gradibus perfectionis, cognitio etiam illius excedat tribus gradibus perfectionem visionis alterius, sic enim probatur visionem hominis, v. gr. esse infinitam, quia homo est perfectior infinitis aliis entibus possibilibus, inter obiectum igitur, & cognitionem, est proportio solum Geometrica, ratione cuius quando perfectius est obiectum, cognitio etiam sit perfectior, in diuersa specie, non autem secundum eandem mensuram, & quantitatem perfectionis. Si enim obiectum sit infinite perfectum, cognitio eius erit in specie nobiliori, quam sit cognitio cuiuscunque obiecti inferioris, sed non propterea tamen erit infinita, quia cognitio non crescit secundum proportionem Arithmeticam, & fixam aliquam quantitatem. Vnde ad argumentum distinguitur maior, quod perfectius est obiectum, eo perfectior est cognitio determinata perfectione graduale secundum proportionem Arithmeticam per plures gradus perfectionis, nego: secundum proportionem Geometricam, ratione cuius cognitio sit in altera specie concedo.

Solutio
tertia du-
bitationis.

Ad primam confirm. absolute negatur quod ideo Deus sit infinitus quia superat omnes substantias finitas: sic enim sequeretur hominem esse infinitum.

Ad secundam confirm. parebit postea quid de comprehensione dicendum sit, nunc satis est dicere ideo cognitionem comprehensiuam obiecti infiniti esse infinitam, quia est cognitio adequata obiecti

E 3 infiniti

infiniti, quod non conuenit visioni eo ipso quod est intuitiua.

Ad tertiam confirmationem de creaturis possibili-
bus ratio etiam afferetur postea quare cognitio earum esset infinita, quia esset comprehensiuæ Dei, vt probabitur.

Instabis si cognitio alicuius obiecti perfectionis vt vnum, superat determinatâ perfectione cognitionem obiecti minus perfecti; cognitio obiecti vt sex superabit determinatâ perfectione maiori, cognitionem illam, ergo cognitio obiecti infiniti perfectionis, infinire superabit illam cognitionem.

Respondetur negando consequentiam, quia cognitio obiecti perfectioris vt vnum, non superat cognitionem obiecti minus perfecti, secundum proportionem fixam & immobilem, sed secundum proportionem Geometricam.

Solutio
quartæ dubitationis.
Ad quartam Resp. obiectum adæquatum intellectus esse ens vt cognoscibile cognitione finita, non cognoscibile cognitione infinita. Deus vt visibilis, est cognoscibilis cognitione finita, idè est intra obiectum adæquatum intellectus creati, Deus vt comprehensibilis, non est attingibilis nisi cognitione infinita vt probabitur, atque aded non est intra obiectum intellectus.

Solutio
quintæ dubitationis.
Ad quintam constabit ex fine sectionis actum purum in ratione perfectionis magis distare ab intellectu, quam ens spiritale distat à potentia materiali: sed in ratione obiecti minus distare. Quod esse difficillimum constabit ex ibi dicendis.

§. II.

Utrum possibilitas visionis Dei demonstrari possit.

Dupliciter possibilitas rei alicuius potest demonstrari primò euidenter negatiuè, si soluantur euidenter argumenta omnia, quibus probari videtur eius impossibilitas. Secundò euidenter positiuè, si afferatur medium aliquod quo demonstraretur illam esse possibilem.

Prima dubitatio ex ratione S. Thomæ.
Ratio ergo dubitandi primò est, quia possibilitatem hanc sufficienter demonstrare videtur ratio S. Thomæ, quam etiam approbat Vasques 1. 2. disp. 20. cap. 2. & petitur ex naturali desiderio videndi Deum. Cognito enim effectu naturaliter desideramus cognoscere intuitiue illius causam, nam cognitio solum abstractiua non potest satiare appetitum, vt patet, imò magis illum accendit. Sed hoc naturale desiderium, esse non potest inane, ergo visio causæ primæ possibilis est. Deinde omnis creatura rationalis, desiderium habet naturale beatitudinis, quæ non est nisi visio Dei sed ex eo appetitu necessariò sequitur eius possibilitas, nunquam enim appetitus naturalis fertur ad rem impossibilem: ergo, &c.

Secunda dubitatio ex Scoti ratione.
Secundò argumentari videtur efficaciter Scotus in 4. distinct. 49. quæst. 8. potentia cuius obiectum est omne cognoscibile, debet posse cognoscere intuitiue primum cognoscibile, obiectum intellectus est omne cognoscibile ergo debet, posse cognoscere intuitiue Deum qui est primum cognoscibile probatur maior omnis potentia cognoscens potest attingere illud obiectum quod si non cognoscat quietari non potest, sed potentia cuius obiectum est omne cognoscibile, non potest quiescere donec cognoscat primum cognoscibile, si enim non cognoscat illud nisi in vniuersali, non cognoscat illud ut est in se, ac proinde in ea cognitione non quiescet, sicut visus non potest quietari, nisi in pulcherrimo visibili. Ergo potentia cuius obiectum est omne cognoscibile, debet videre intuitiue Deum alioqui non quiescet. Confirm. potentia eleuari potest ad id totum per quod non extrahitur extra suum obiectum adæquatum. Sed si videat Deum

non extrahetur extra suum obiectum adæquatum, ergo, potest eleuari ad videndum Deum.

Tertio argumentatur etiam Scotus: quod est proprium perfectionis in aliquo genere, si competit inferiori in illo genere, competit etiam superiori, sed cognitio intuitiua obiecti principalis conuenit sensui, ergo multò magis conuenit intellectui.

Affertio
negatiua.
Dico secundò possibilitas visionis Dei demonstrari euidenter negatiuè potest: Positiuè autem demonstrari non videtur, sed probabiliter tantum suppositâ reuelatione declarari.

Probatio
primæ partis.
Prima pars certa est ex dictis, nam illud euidenter negatiuè demonstratur, quod ostenditur non implicare soluendo implicantias omnes, quæ afferuntur. Quæcunque verò implicantiam visionis Dei demonstrare videbantur, euidenter soluta sunt.

Probatio
secundæ partis.
Secunda pars contra multos tum veteres, tum recentiores Theologos probatur, quia obiectum secundum substantiam suam supernaturale non potest certò, & euidenter cognosci per vires naturæ, visio Dei est secundum substantiam suam supernaturalis, ergo, &c. Probatur maior, sicut causâ purè naturalis, non potest producere rem supernaturalem ex eo quod illam non contineat, & sit inferioris ordinis, sic neque potentia naturalis cognoscere illam potest, cum inferioris etiam sit ordinis. Confirm. quia non possum cognoscere naturaliter, intellectum posse scire, illud quod non potest scire naturaliter, sed intellectus naturaliter non potest videre Deum, ergo non possum scire naturaliter intellectum id posse. Deinde id magis constabit ex solutione rationum quibus probari solet illa possibilitas, apparebit enim illas probabiles quidem esse, sed non demonstratiuas.

Probatio
tertiæ partis.
Tertia denique pars ostenditur tribus illis rationibus quæ sanè probabiles sunt (vt dixi) deinde congruentia afferuntur optimæ, quia Dei bonitas propendit ad sui communicationem, in visione autem Deus se ipsum præstantissimo modo communicat, cum vniatur beato, & visio Dei possessio Dei sit, Participatio Dei est videre Deum (inquit Irenæus, & eleganter Cyrillus Visio Dei (inquit) possessio est salutaris, & totius boni radix in nobis & principium. Deinde illa est gloria Dei maxima, cum sit manifestatio euidentis totius magnitudinis eius. Denique constat nobis Deum multa posse supra vires naturæ, neque visio Dei ostenditur implicare, ergo concludendum est illam esse possibilem.

Solutio
rationis S. Thomæ.
Ad primam Responderi potest, nullum esse in nobis appetitum proximum ad visionem Dei, & beatitudinem, vt prima secundæ probari solet. Cognito ergo effectu naturaliter appetimus videre illius causam, si possibilis existimetur visio causæ, si verò non putetur possibilis contenti sumus cognitione solum abstractiua. Beatitudinem etiam supernaturalem seclusâ reuelatione naturaliter non appetimus, quia eam seclusâ reuelatione naturaliter non cognoscimus. Possumus autem suppositâ reuelatione naturaliter eam appetere per appetitum elicited, sed hinc non probatur eius possibilitas, quia potest actus elicited sape appetere aliquid impossibile.

Solutio
primæ rationis Scoti.
Ad secundam Responderi etiam potest quod eodem argumento, probaretur Deum posse comprehendere, quia prout comprehensibilis, est ens. Deinde probat æquè, naturaliter possibilem esse Dei visionem; nam etiam obiectum ab intellectu naturaliter attingibile est ens. Itaque responderi posset obiectum adæquatum intellectus esse ens vniuersalissimè sumptum, sub quo continetur Deus vt abstractiue cognoscibilis, ens autem vniuersale prout continet Deum intuitiue visibilem, non esse obiectum intellectus.

Solutio
secundæ rationis Scoti.
Ad tertiam Responderi etiam potest cum Suarez lib. 2. c. 7. eodem argumento probari posse quod claritas

claritas propria scientiæ, multò magis competere potest fidei, quæ scientia nobilior est. Imò probaretur videri Deum posse naturaliter ab intellectu, quandoquidem sensus naturaliter videt suum principale obiectum. Itaque distinguenda est illa maior quod est proprium perfectionis simpliciter in aliquo genere, si competit inferiori, competit etiam superiori, si sint in eodem ordine naturali concedo, si sint in ordine diuerso nego, Obiectum sensus & sensus ipse, sunt in eodem ordine naturali, idè sensus intuitiue cognoscit obiectum suum principale, Deus autem vt visibilis non est in eodem ordine in quo est intellectus, idè argumentari non licet à sensu ad intellectum.

§. III.

Utrum oculus corporeus, aut alia potentia materialis possibilibus eleuari possit ad videndum Deum. Art. 3.

Dupliciter potentia materialis attingere posset obiectum spirituale, primò per cognitionem corpoream, Secundo per actionem merè spirituales quæ obediuntialiter prodiret à potentia corporea de vtroque modo.

Prima ratio dubitandi.

Ratio, dubit. primò est, tota ratio quæ probat esse impossibile, vt potentia materialis attingat ens incorporeum, atque adè ipsum Deum, est quia, ens incorporeum contineri non potest intra obiectum adæquatum potentiæ corporeæ, illa ratio nulla est, ergo. Probatur minor, non magis implicat, vt ens incorporeum contineatur intra obiectum formale potentiæ materialis, quàm vt actus purus, & infinitus contineatur intra obiectum adæquatum intellectus potentialis, & finiti. Sed actus purus continetur intra obiectum adæquatum intellectus potentialis, ergo ens spirituale potest contineri intra obiectum adæquatum potentiæ materialis. Confirm. quia magis distat actus purus ab intellectu potentiali, quàm ens spirituale à potentia materiali, ergo si actus purus habere potest proportionem in ratione obiecti cum intellectu potentiali, poterit etià ens spirituale, habere proportionem in ratione obiecti, cum aliqua potentia materiali.

Secunda ratio dubitandi.

Secundò, potest oculus corporeus eleuari ad videndum Deum, si possit efficere ac recipere totum illud, quod potest efficere, ac recipere intellectus dum videt Deum, sed potest totum recipere ac producere; potest enim producere ac recipere verbum mentis quo intellectus formaliter redditur intelligens, & actionem etiam similem, ergo tam oculus corporeus videre potest Deum quàm intellectus.

Tertia ratio dubitandi.

Tertiò potest aqua eleuari ad producendam gratiam, & quoduis aliud ens, ex eo præcisè quod est producibile, ergo potest eleuari oculus ad producendam visionem, & ad cognoscendum quodlibet cognoscibile. Probo consequentiam non magis egreditur oculus extra obiectum adæquatum videndo quodlibet cognoscibile, quia est cognoscibile, quàm aqua producendo quodlibet producibile, ex eo præcisè quod est producibile, sed aqua non egreditur extra obiectum adæquatum, ergo neque oculus. Confirmatur nam sicut frigidum est obiectum adæquatum aquæ, prout est potentia naturalis, omne autem producibile est obiectum illius prout est potentia obediuntialis, ita etiam coloratum est obiectum adæquatum potentiæ visuæ agentis naturaliter, omne autem cognoscibile illius erit obiectum prout agit obediuntialiter.

Assertio negatiua.

Dico tertiò neque oculus corporeus, neque potentia vlla materialis existens aut possibilis, eleuari potest ad videndum, vel etiam ad cognoscendum abstractiue Deum.

Primam partem de qualibet potentia materiali actu existente admittunt vnanimiter scolastici omnes cum S. Thoma hic art. 3. Scotò quæst. 11. & alii qui etiam certum ex fide putant refragantibus aliis cum Valentia & Sala.

Prima probatio.

Primò autem sic omnino asserunt Patres explicantes illud Exodi, non poteris videre faciem meam, & scribentes aduersus Antropomorphitas. S. Petrus ad Clementem lib. 3. recognitionum Deus (inquit) videtur mente non corpore, spiritu non carne. S. Iustinus in Dialogo non potest (inquit) oculis aspicere Deus sed solà mente percipitur. Idem asserunt Didymus Alexand. enarr. primam Epist. primam Ioannis. Nazianz. orat. 34. Augustinus licet videatur aliquando dubitasse præsertim Epist. 3. & lib. 20. Ciuitatis cap. 19. alibi tamen satis suam mentem explicat præsertim lib. 1. de Trinit. c. 6. lib. 2. Capite item 6. lib. 3. contra Maximinum, epist. 6. & epist. 112. ad Paulinam, *Audiat caro carnalibus cogitationibus ebria, spiritus est Deus, vbi etiam allegat Ambr. l. 1. in Lucam cap. 1. cuius verba sunt, Nec Deus in loco videtur sed mundo corde, nec corporalibus oculis Deus queritur, nec circumscriptur visu, nec tenetur tactu, nec auditur asfatu, nec sentitur incessu, & cum absens putatur, videtur, & cum presens est non videtur.*

Secundò tamen, ratio quæ implicanciam illam demonstrat difficillima est; nam illa petitur vel ex improprietate potentiæ organicæ, cum obiecto incorporeo, quæ probatio est S. Thomæ, vel nititur eo principio quod nulla potentia egredi possit extra limites obiecti sui adæquati: sed hæc vtraque ratio si nihil addatur non videtur sufficiens, quia dici posset potentiam organicam obediuntialiter esse posse proportionatam obiecto spirituali, & illam etiam potentiam eleuatam habere pro obiecto omne cognoscibile neque vacat examinare, nunc rationes quibus vtuntur Suares, Herice, Arrubal, videnturque insufficientes nisi eis addatur aliquid. Sic igitur videor efficaciter posse argumentari.

Ratio probans oculum non posse videre Deum.

Nulla potentia vitalis eleuari potest ad attingendum obiectum suum vitaliter, ad quod non habet proportionem vllam naturalem saltem inchoatam, id est quod non potest vllò modo attingere naturaliter, potentia corporea, non potest naturaliter attingere obiectum spirituale, ergo neque potest eleuari ad illud attingendum supernaturaliter. Minor certa est saltem agendo de potentia ordinaria. Maiorem in qua est tota difficultas, sic probo primo ex variis incommotis quæ sequerentur si potentia vitalis, non haberet idem obiectum adæquatum, & connaturale, sic enim bruta eleuari possent ad cognoscendam indifferentiam obiectorum in ratione boni, & mali, atque adè esse possent capacia libertatis, & meriti: lapis etiam eleuari posset ad videndum Deum eodem modo ac oculus, similiter auris & odoratus non possunt videre Deum, oculus non potest videre sonum, aut saporem, sensus ratiocinari, & appetere non possunt. Quorum omnium ratio vnica est; quia potentia vitalis, non potest eleuari ad obiectum illud supernaturaliter attingendum quod nullo modo potest attingere naturaliter, siue quod idem habeat obiectum adæquatum, & connaturale. Vnde confirm. videre Deum, videre sonum, gustare, aut tangere Deum nullo modo differunt, sed implicat videri sonum, gustari, aut tangi Deum, ergo implicat etiam oculo videri Deum.

Deinde probatur à priori eadem maior quia potentia vitalis, verbi gratia potentia visuæ specificatur in ratione potentiæ visuæ, ab illa inchoata proportionem naturali, quam habet ad obiectum connaturale quod est coloratum, per illam habitudinem ad coloratum vt sic distinguitur à potentia auditua. Vnde argumentor potentia vitalis non agit vitaliter

ter

ter etiam eleuata, nisi tendat in id per quod specificatur in ratione potentia agentis vitaliter, sed non specificatur in ratione agentis vitaliter nisi ab illa proportionem inchoata, & tendentia in propriam rationem formalem obiecti connaturalis: ergo non potest agere vitaliter nisi tendat in obiectum connaturale. Probatur minor, per illud specificatur potentia visua formaliter, per quod distinguitur à potentia auditua, odoratiua, intellectua, sed non distinguitur nisi per illam tendentiam in propriam rationem formalem obiecti connaturalis: ergo per illam specificatur in ratione potentia visua formaliter etiam prout eleuata: ideo.

Confirmatur (ni fallor clarissime) tunc potentia visua non videt quando non agit vt visua formaliter, sed si videret rem spiritualement, cum qua naturalem non haberet proportionem, non ageret formaliter vt visua, ergo videret illam, & non videret. Probatur minor, tunc potentia visua non agit formaliter vt visua quando non tedit in obiectum formaliter vt visibile, sed non tenderet in obiectum formaliter vt visibile, ergo non ageret formaliter vt visua. Probatur minor, ratio formalis obiecti visibilis non est ratio communis entis sub ratione veri, sed est aliqua ratio specialis propria solius potentia visua, nempe coloratum, in quo conueniunt omnia visibilia. Sed potentia visua tenderet tunc in obiectum sub ratione communi veri seu intelligibilis, ergo non tenderet in obiectum vt visibile. Nam visibile, vt visibile, quocunque modo sumatur naturaliter, aut supernaturaliter, distinguitur ab intelligibili, vt sic, sed non distinguitur si visibile sit communis ratio entis vt veri, non autem ratio colorati, ergo solum coloratum est visibile formaliter, atque adeo illud solum attingi potest à potentia vt visua etiam supernaturaliter, sicut implicat vt aqua calefaciat supernaturaliter, prout est frige factua, ergo similiter implicat vt potentia visua vt visua tendat in aliquid quod non est coloratum.

Nulla potentia corporea est possibilis quæ Deum videat.

Secunda pars de potentia materiali possibili difficilius probatur, quia non est facile ostendere quare implicet rem spiritualement esse intra obiectum adæquatum potentia alicuius materialis possibilis, quod cum admittunt recentiores nonnulli, viam omnem præcludunt ad probandam spiritualitatem, & immortalitatem animæ rationalis.

Probatur tamen primò, quia omnis potentia cognoscitiua debet habere obiectum specificatum distinctum ab obiecto specificante alias potentias, illa potentia materialis quæ percipere posset corporea, & incorporea non haberet obiectum aliquod specificatum distinctum ab obiecto specificante alias potentias, ergo est impossibilis potentia materialis intra cuius obiectum adæquatum contineatur ens spirituale. Probatur minor, illa ratio formalis deberet necessarîo esse aliquid commune rei materiali, & rei spirituali vt patet, sed nulla ratio potest esse communis enti materiali, & immateriali, nisi ratio entis, vt cognoscibilis, quæ specificatiua est intellectus: ergo nullum potest dari obiectum specificans talem potentiam.

Deinde vt argumentabar olim, virtus cognoscitiua potentia cognoscentis debet esse, secundum modum immaterialitatis ipsius cognoscentis, id est potentia cognoscentis non debet esse infra modum immaterialitatis, in quo est obiectum cognitum. Sed potentia materialis est infra modum immaterialitatis obiecti spiritualis huiusmodi, ergo non potest attingere rem spiritualement. Denique obiectum adæquatum potentia materialis minus latè debet patere, quàm obiectum potentia spiritualis; æquè autem esset extensum si cognosceret spiritualia, ergo implicat,

vt obiectum spirituale sit intra obiectum adæquatum potentia corporea. Hinc.

Ad primam Resp. negando absolutè illam propositionem: non magis implicat rem incorpoream contineri intra obiectum formale potentia corporea, quàm actum purum contineri intra rationem obiecti adæquati intellectus potentialis, & finiti. Ratio autem disparitatis duplex est ex his quæ modò dicebam. Prima quia actus purus, & intellectus potentialis conueniunt in aliquo modo immaterialitatis, in quo non conueniunt, potentia corporea, & obiectum spirituale. Ideoque cum obiectum superans in omni modo immaterialitatis potentiam, percipi non possit, sequitur obiectum spirituale nullo modo posse percipi à potentia purè materiali. Deinde altera ratio disparitatis est, quia dari potest aliqua ratio specificans intellectum communis actui puro, & aliis obiectis potentialibus quæ cognoscuntur ab intellectu, nempe ratio veri vt sic, sed vt ostendebam nulla potest dari ratio specificans potentiam materialem communis obiecto corporeo, & incorporeo, quia illa non posset esse nisi ratio veri, per quam specificari non potest potentia materialis, cum illa sit ratio specificatiua intellectus. Itaque actus purus potest participare rationem formalem specificatiuam intellectus, res spiritualis vt ostendi non potest participare rationem specificatiuam potentia materialis quæ cum non possit esse ratio veri, necessarîo est aliquid proprium solius entis materialis. Imò etiam addi potest rationem illam quæ specificat potentiam materialem minus latè patere, quàm rationem formalem quæ specificat intellectum, si autem contineret rem spiritualement æquè latè pateret, ergo implicat rem spiritualement contineri intra obiectum potentia materialis, cum tamen actus purus contineatur intra obiectum intellectus.

Ad confirm. non restat difficultas, quia actus purus, & intellectus potentialis in ratione obiecti minus distant, quàm Angelus, & oculus, quamuis in ratione perfectionis magis distent vt sæpè dixi.

Ad secundam Resp. disting. maiorem, potest ocululus eleuari ad videndum Deum æquè ac intellectus, si possit efficere totum illud quod facit intellectus, cum eadem proportionem inchoata naturali concedo, si potest sine illa inchoata perfectione nego, quia potentia vitalis (vt dixi) nunquam eleuari potest ad operandum circa id ad quod non habet inchoatam proportionem naturalem, ideoque licet oculus aut etiam lapis possit efficere diuinitus, ac recipere totum illud quod potest efficere ac recipere intellectus, dum Deum videt, nunquam tamen videbunt Deum, quia nunquam fit visio nisi quando talis actio, & terminus, sunt ab eo quod habet inchoatam huiusmodi proportionem. Neque dicas formam communicatam subiecto communicare illi suum effectum formalem, sed visio Dei tota esse potest in oculo, nam illa vel est solum verbum mentis, vel actio simul & verbum mentis, ergo, &c. Resp. visionem Dei esse non posse in oculo, etiam si verbum mentis esset tota visio, quia esset quidem tota visio quando esset in subiecto proportionato, non autem quando esset in subiecto improporcionado, esset enim ibi mortuo modo non autem vitaliter.

Ad tertiam Respond. posse aquam eleuari ad producendum quodlibet producibile, modo id specialiter non implicet; sed nego quod propterea oculus, aut altera potentia cognoscentis vel appetens eleuari possit, ad cognoscendum quodlibet cognoscibile. Ratio disparitatis est, quia potentia obedientialis visibilis (vt sæpè dixi) non exigit vllam inchoatam proportionem naturalem cum effectu quem producit, cum non denominetur talis per illam proportionem

Solutio primæ difficultatis.

Solutio secundæ dubitationis.

Solutio tertie dubitationis.

nem aut habitudinem specialem ad obiectum. At verò potentia obedientialis vitalis (vt probaui) licet in ratione potentiae actiuae, aut passivae proportionem illam non exigit, vnde oculus totam producere potest entitatem visionis, tamen in ratione potentiae vitalis necessario exigit illam proportionem & habitudinem per quam solam denominatur, & specificatur ac distinguitur à quacunque alia potentia vitali, atque ita egrederetur extra limites sui obiecti adequati quod habet tanquam potentia vitalis, si cognosceret quodlibet cognoscibile.

QVÆSTIO II.

De principiis productivis visionis Dei.

Art. 2. & 5.

Habemus posse videri à nobis Deum, & de facto videri ab omnibus beatis, desiderantibus semper conspiciere lumen illud quod vident, & in quo habitant & cuius aspectu beati sunt; habentes quod desiderant & desiderantes quod habent. Nunc ad quaestionem an sit, pertinent etiam principia productiva huius visionis: primum ex parte obiecti se tenens, est species impressa. Secundum se tenens ex parte potentiae dicitur lumen gloriae. Tertium potentia ipsa intellectiva.

SECTIO I.

De principio ex parte obiecti concurrente ad visionem. Art. 2.

Obiectum
concurrit
ad cogni-
tionem vel
per se, vel
per speciem.

Certum est primum, nullam esse cognitionem ad quam non concurrat obiectum vel per se ipsum immediate, vel per vicariam sui speciem. Cognitionis enim ex potentia & obiecto nascitur, vt sapè docet Augustinus, & vtrumque ad illam concurrunt: potentia semper per se ipsam, obiectum aliquando per se ipsum si sit praesens, & proportionatum, aliquando autem per vicariam sui speciem, quas impressas dicimus: *Necesse est* inquit Philosophus 3. anim. cap. 3. textu 38. *res ipsas aut formas in anima esse*, at non sunt in ea res ipsae profecto, non enim lapis ipse in anima, sed forma lapidis.

Quid sit
species
impressa.

Certum est secundò, speciem impressam communiter definitur: *est virtualis similitudo alicuius obiecti*, id est qualitas quae loco ipsius obiecti effectivè concurrat ad cognitionem, complendo potentiam, & illam determinando, ex parte ipsius obiecti. Dicitur *similitudo*, quia repraesentat obiectum, id est facit illud esse praesens potentiae. Dicitur *virtualis*, quia non repraesentat obiectum formaliter, reddendo illam formaliter cognoscentem, sed repraesentat virtualiter, quia facit ipsam cognitionem tanquam vicaria virtus obiecti. Vnde colligitur tria esse munera speciei. Primum est vnire obiectum potentiae, id est facere potentiam intentionaliter similem obiecto, non enim potest esse similitudo, quin subiectum in quo est faciat simile obiecto, eo modo quo ipsa est similitudo. Secundum determinare potentiam de se indifferentem ad multa cognoscenda, vt cognoscat potius vnum quam aliud. Tertium & praecipuum est complere potentiam, ex parte ipsius obiecti. Hoc autem non est aliud quam speciem esse instrumentum ipsius obiecti in productione cognitionis; habitus enim se tenet ex parte potentiae, quia est actiuitas ipsius potentiae: species autem est quasi actiuitas, & instrumentum obiecti, faciendo id quod facere posset obiectum si esset praesens, & proportionatum. Cognitionis enim duas habet formalitates, est vitalis, & est repraesentatio formalis rei cognitae, totam quidem entitatem cognitionis producit potentia, & totam speciem; sed potentia,

Tem. I.

& quidquid se tenet ex parte potentiae, praecipue concurrat ad cognitionem vt vitalis est. Obiectum autem, & quidquid concurrat ex parte obiecti, praecipue concurrat ad eam vt est imago ipsius obiecti, vno igitur verbo species ex parte obiecti dicitur concurrere, quia facit cognitionem loco ipsius obiecti, faciendo id quod faceret obiectum. Et hoc diligenter observandum est quia ex falsa eius interpretatione, multa dici solent, vt patebit statim, falsa omnino & commentitia, v.g. quod species debeat esse perfectio ipsius obiecti, sicut omne accidens est perfectio subiecti. Deinde fingunt quidam Theologi quod species esse debeat immaterialior obiecto, debeat esse eiusdem rationis specifica, ac participare omnes perfectiones obiecti, quae omnia sunt aperte falsa, vt patet ex speciebus Angelorum, quis enim dicat eas esse immaterialiores Angelis & eiusdem rationis specificae. Denique falsum etiam est quod addunt, esse necesse vt species producantur per emanationem necessariam ab obiecto, quia non sunt imagines ad placitum, sed naturales, falsum inquam est; quia possunt aliquando species liberè produci, neque tamen signa sunt ad placitum, quia ex suppositione quod sint necessario repraesentant.

His positis, celebris inter Theologos controuersia est circa causam illam quae concurrat ex parte obiecti ad visionem intuitivam Dei: an scilicet Deus per se ipsum concurrat, an per vicariam sui speciem, quae vt clarissime dissolvatur. Primum, videndum est, an sit possibilis species impressa Dei quae concurrat ad visionem. Secundò, vtrum illa detur de facto in beatis. Tertiò, an & quomodo Dei essentia concurrat ad visionem vtrum autem sit possibilis species aliqua Dei obiectiva, quae sit abstractiva simul & quidditativa & de specie expressa dicetur quaest. 4.

§. I.

Vtrum sit possibilis species impressa Dei.

Negant possibilitatem huius speciei cum S. Thoma, omnes Thomistae, quos sequuntur multi recentiores in Italia, & Hispania, Cabreca, Ruiz, Arrub. Granadus, Tannerus, Recupitus, à quibus innumera excogitata sunt argumenta, sed ferè inania & inefficacia ex plurimis conditionibus quas falsò attribuunt speciei, & omnes vno verbo negari debent.

Ratio ergo dubitandi primum, sit, quia ex S. Thoma, obiectum superioris ordinis non potest intuitivè cognosci per speciem inferioris ordinis, alioqui obiectum spirituale, posset repraesentari per speciem materiale, sed qualibet species creata est inferioris ordinis, quam ens increatum, non solum in essendo, sed etiam in repraesentando, nam species per eandem omnino formalitatem habet quod sit, & quod repraesentet, ergo tam implicat species impressa Dei actus puri, quam species materialis, alicuius Angeli. Confirmat. primum, quia omnis species posita in intellectu est obiectum ipsum intelligibiliter, sed ens creatum quod non est suum esse, non potest esse ipse Deus intelligibiliter, non enim est actus purus, & simile Deo vt est in se, ergo, &c. Confirm. secundò, quia ens illimitatum essentialiter in ratione intelligibilis contineri non potest intra speciem limitatam, alioqui dari posset species Dei comprehensiva.

Secundò species essentialiter ordinatur ad supplendum defectum obiecti, quando illud vel est absens vel improporcionatum cum cognitione, quarum neutrum convenire potest Deo, ergo implicat eius species. Prob. conseq. quotiescunque aliquis defectus est impossibilis, implicat etiam natura realis ordinata tantum ad supplendum talem defectum, sicut implicat potentia ordinata ad producendum effectum impossibilem, & sicut si anima esset per se ipsam essentialiter

F intellectus

Prima ratio dubitandi.

Secunda ratio dubitandi.